

Verkondiging op zondag 21 maart 2021, zondag Judica 'Doe mij recht'

Johannes 12:20-33 & Jeremia 31:31-34

Gemeente van Christus,

Ieder zijn recht

De verkiezingsuitslag heeft 4 nieuwe politieke partijen opgeleverd voor de Tweede Kamer. In totaal zullen er waarschijnlijk 17 partijen in de kamer komen. Dus in plaats van een paar grote partijen die ieders belangen behartigen, komen er meer aparte partijen op, die staan voor een bepaald belang of opkomen voor een bepaald recht.

Dat maakt de campagne om dat ene recht dat er toe doet, hevig. De strijd om gehoord te worden is hard bevochten.

Dat lijkt ook voor de samenleving op te gaan. Dat je hard moet vechten om voor je recht op te komen.

Eén van de pijnlijkste bewijzen daarvan, is misschien wel de toeslagenaffaire. Het heeft het leven van mensen kapot gemaakt. Toen ze zonder het te weten teveel aan toeslag kregen. En met grote schulden werden opgezadeld. Ze werden ten onrechte als fraudeur gebrandmerkt. En er was ondanks alle schreeuwen om aandacht voor hun situatie niemand die luisterde.

Als er niemand luistert, naar het onrecht dat anderen overkomt, dan worden we een samenleving van mensen die allemaal apart onze eigen rechten bevechten.

In de Bijbel ontmoeten we iemand, die opkomt voor de rechten van anderen: Jezus. En dat is wat hij zijn volgelingen voorhoudt als dé manier om echt te leven en het 'eeuwige leven' op aarde te ontvangen.

1. Je leven op aarde opgeven (Joh. 12:25)

En het meest opvallende, vreemde en onwereldse, is, dat hij dit advies geeft als hij weet dat hij bijna zal sterven. Er komen niet-Joden naar Jeruzalem voor het feest van de bevrijding, het Paasfeest. Ze vragen of ze Jezus kunnen ontmoeten. En het antwoord daarop is een toespraak van Jezus, die vertelt over zijn aankomende dood.

Steeds had Jezus tegen zijn leerlingen gezegd dat de tijd nog niet gekomen was, nu is het er; het uur van zijn lijden en sterven. Met het gedeelte dat we vandaag horen, eindigt zijn publieke optreden en begint zijn weg naar het kruis. Daarmee neemt dit gedeelte de plaats in van wat in het evangelie van Marcus, Lucas en Mattheus het gebed in Gethsemane is. Een intens gebed tot God als Jezus zich voorbereid op zijn dood. Maar hier in het Johannesevangelie heft Jezus zijn handen niet omhoog met de vraag 'God, laat me niet lijden, neem dat van me weg', maar bidt hij: 'Vader, laat uw grote macht zien'. En God antwoordt dat Hij zijn macht zal laten zien: namelijk door de dood van Jezus aan het kruis.

Er bestaat dus helemaal geen afstand tussen Jezus en God; geen twijfel aan wat zijn levensvervulling is. Door te sterven volbrengt hij zijn doel op aarde.

Jezus komt dus niet op voor zijn eigen recht om te leven. Hij ziet in zijn lijden en zijn dood zijn levensvervulling.

Hij legt dat uit met het beeld van de graankorrel: die moet sterven, je moet die in de grond stoppen om een plant met veel meer korrels te krijgen.

Een nieuw, goed leven waarin mensen tot hun recht komen, kan alleen doordat Jezus sterft.

Zó komt Jezus op voor de rechten van anderen. Hij aanvaardt dat dit ten koste gaat van zijn eigen recht. Daaraan koppelt hij dat advies voor de mensen op aarde, voor ons, in de wijsheidsspreuk:

‘Als je bereid bent om je leven op aarde op te geven, dan zul je het eeuwige leven krijgen’ (Joh. 12:25)

En dat eeuwige leven, dat gaat dan niet alleen om het hemelse leven na de dood, maar vooral ook om het hemelse leven op aarde. Zo wordt op deze plaats in het evangelie de dood van Jezus dan ook niet in termen van verzoening of vergeving uitgelegd, maar spreekt Jezus over dienen en volgen. Dus: hoe we op aarde leven.

Maar het advies om je leven op aarde op te geven...

- of in de oudere vertalingen: ‘je leven op aarde ‘te haten’, en ‘niet lief te hebben’ –

Zegt Jezus hiermee dat wij net als hij moeten lijden? Is dat de manier om God en mensen om ons heen recht te doen?

Is zijn advies om gebukt te gaan, te lijden aan de wereld, ons kruis te dragen, zwaar belast met de zorg voor anderen?

De woorden van het wijze advies van Jezus zetten ons snel op het verkeerde been. Niet alleen omdat ze in de kerkgeschiedenis zwaar en donker zijn opgevat. Vooral omdat het kruis in het Johannesevangelie geen gitzwarte kleur heeft. Het wrede kruis is niet het laatste beeld dat op het netvlies komt - of zoals bij de Mattheus passion van Bach, het graf. De Johannes passion eindigt met het zicht op de opstanding van alle doden. De glorie van God schijnt door het kruis heen. Het kruis heeft glans.

In het Johannesevangelie is het gruwelijke moment van de kruisiging tegelijk het grandioze moment van de verhoging van Jezus. Het kruis is het uur dat Jezus zijn rechtmatige plaats naast de Vader inneemt en de Geest naar de aarde komt om de mensen het eeuwige leven te geven. Dat is dus - vreemd genoeg - iets om blij van te worden.

En dat eeuwige leven op aarde, ondervinden we door ons leven niet het allerbelangrijkste te vinden, het niet lief te hebben...

Blijkbaar kan je teveel van je leven houden. Dat je zoveel liefde hebt voor je eigen leven, dat je dat van anderen uit het oog verliest en vergeet op te komen voor de rechten van anderen.

Op aarde leren we al van jongs af aan om op te komen voor onze rechten. Dat is nodig als je niet wilt ondersneeuwen. En zo zijn we op allerlei manieren bezig met ruimte te bevechten voor onze plek op aarde. Dat kan echt een gevecht zijn: vechten voor je plek in de gemeenschap, in je familie of in de samenleving; je plek in het team, je plek om te wonen, een plek om te werken... Dat kan echt een strijd opleveren.

Als we leven naar de wijsheid om ons eigen leven niet het allerbelangrijkste te vinden dan kan dat veranderen. De wijsheid van Jezus geeft ons vandaag ter overweging, hoe we weggkomen van onze verbeterde strijd om onze eigen rechten en oog krijgen voor de rechten van anderen. Het geeft mij bij het ingaan van een nieuwe week ter overweging:

Wanneer ik het leven van iemand anders belangrijker vind dan mijn eigen tijdsbesteding.

Hoe ik me niet vastklamp aan mijn rijkdommen, met wie ik ze deel.

En wat ik volgende week opgeef om iemand anders van dienst te zijn.

Als we erin slagen om ons eigen leven niet het allerbelangrijkste te vinden, dan kan zoiets als de pijnlijke nasleep van de toeslagenaffaire onrecht zijn aangedaan niet meer voorkomen. Want dan blijft niet iedereen blind of doof voor wat iemand anders overkomt.

Maar het is tegen alle trekkrachten van de samenleving en van onze eigen belangen in.

Dat is ook de ervaring van het volk Israël. Op de berg de Sinaï sloten ze een verbond met God. Op de stenen tafelen hadden ze op schrift gesteld hoe ze hun leven in dienst van God en de naaste wilden stellen. Maar in de woestijn zijn er zoveel afgoden die het leven prettiger lijken te maken.

De Corona tijd maakt de trekkrachten van ons eigen levensbelang ook groter, vind ik; de trekkracht van manieren of middelen die mijn leven weer prettiger maken.

De wil is er wel om naar de ander om te zien, maar in praktijk is het moeilijk om je eigen leven op te geven voor dat van anderen.

2. Het nieuwe verbond van God met mensen

Ik kan het me vandaag voornemen. Maar morgen staat mijn agenda weer vol met mijn eigen dingen. Het staat nog wel ergens genoteerd dat ik mijn eigen leven niet te belangrijk wilde vinden. En dat ik het leven van anderen belangrijker wil vinden.

Maar het is een beetje zoals ik kook. Ik kook vaak op recept. En ergens in de keuken ligt dan dat recept. Zodat ik, terwijl ik kook, er steeds naartoe moet lopen om het te lezen. Want anders vergeet ik dingen en dan wordt het gerecht niet lekker.

Het zou soepeler gaan als ik geen recept nodig had. Maar dat lukt mij alleen als ik een gerecht heel vaak gemaakt heb. En dus, als ik zoveel van het gerecht hou dat ik het vaak maak.

Er is liefde voor nodig om een gerecht goed te maken.

Je kunt ook zeggen, het begint met discipline.

Ik heb hulpmiddelen nodig, en oefening. En stap voor stap komt de dag dichterbij dat ik de regels van het recept niet meer nodig heb, omdat ik ze van binnen ken.

Zo, belooft Jeremia, zal er een dag komen dat het voornemen om God en de naaste lief te hebben als jezelf in je binnenste gegrift staat. Dat het in je hart staat geschreven om zo te leven dat iedereen tot zijn recht komt.

Ik geloof dat dat ook ons geschonken kan worden.

Het maakt alle verschil. Want er is een groot verschil tussen

een plicht die je is opgelegd en die je blijft uitvoeren als een plicht & en een plicht die je op je neemt, en die je vanuit je hart uitvoert.

We nemen in ons leven allemaal bepaalde plichten op ons. Of we krijgen het opgelegd. We dragen bijvoorbeeld zorg voor iets of iemand. Als je die zorg blijft uitvoeren als een plicht die je is opgelegd dan kost het moeite, je blijft je er tegen verzetten. Je loopt als het ware steeds weer naar het recept om jezelf eraan te herinneren en je te laten voorschrijven hoe je die plicht moet uitvoeren.

Maar als de plicht zo inge oefend raakt dat het in je hart komt, en je de zorg op je neemt vanuit je hart, Dan zal het niet per se makkelijker worden, maar wel meer vanzelf gaan. Omdat je zorgt met liefde. Dan zorg je vanuit de wijsheid dat je het eeuwige leven vindt, als je jouw eigen leven opgeeft voor anderen.

Dan wordt de gemeenschap met anderen en met God je geschonken. En dat is een gemeenschap waarin je vergeven bent voor al je fouten van het verleden en alle keren dat het je aan wijsheid ontbrak.

Jeremia ziet hoe daar een nieuw verbond voor nodig is. Hij kondigt aan dat God zijn verbond met het volk Israël vernieuwd: dat ze bij elkaar blijven horen: God hun God is, zij zijn volk zijn. Ondanks alle mislukkingen van het verleden.

Jeremia schetst Gods trouw door alles heen en de mogelijkheid van een nieuw begin.

Ook al lijkt het verloren.

Verloren lijkt ook het leven van de Zoon die zijn leven lang het recht van God diende. Maar het kruis is ook zijn verhoging en het nieuwe begin dat God met mensen maakt. De graankorrel die in de aarde gestopt wordt, zal een plant opleveren met heel veel nieuwe korrels. In wat verloren gaat, richt God nieuw leven op. In dat beeld licht de toekomst na Pasen op, als er ruimte komt om deel uit te maken van de gemeenschap van Christus. Een gemeenschap waar het licht van het eeuwige leven in valt. Een plaats bij God, in het huis van de Vader, waar vele kamers zijn. En waar Jezus alle mensen naartoe wil halen.

Gemeenschap

In die gemeenschap raken we niet versplinterd, maar worden we één. We strijden voor de rechten van ons samen. In Naam van God die ons recht doet.

Amen.